

บทที่ 2

การตรวจเอกสาร

กุหลาบเป็นพืชที่อยู่ในสกุล *Rosa* มีชื่อวิทยาศาสตร์ว่า *Rosa* spp. มีอยู่ประมาณ 125 ชนิด มีถิ่นกำเนิดในเอเชียประมาณ 95 ชนิด ในอเมริกา 18 ชนิด ส่วนที่เหลือมีถิ่นกำเนิดในยุโรปหรือตะวันตกเฉียงเหนือของแอฟริกา ส่วนใหญ่มีการกระจายพันธุ์อยู่มากทางซีกโลกเหนือ กุหลาบเป็นไม้พุ่มขนาดเล็ก แต่บางชนิดมีขนาดใหญ่หรือเป็นไม้เลื้อย (คณะบรรณาธิการสำนักพิมพ์บ้านและสวน, 2540) กุหลาบเป็นพืชที่ชอบแสงแดด และดินที่ระบายน้ำได้ปานกลางถึงดี อีกทั้งยังต้องการอุณหภูมิที่เหมาะสมในการเจริญเติบโตอีกด้วย (Stackhouse, 2003) การผลิตในโรงเรือนควบคุมอุณหภูมิพบว่าสามารถทำให้คุณภาพของผลผลิตดีขึ้น (Pault *et al.*, 1979) อย่างไรก็ตามสภาพแวดล้อมในการผลิตจะมีผลต่อคุณภาพดอกและอายุการใช้งานด้วย Ahmad *et al.* (2011) รายงานว่าได้ศึกษาผลผลิตและคุณภาพของกุหลาบ ที่ปลูกภายใต้สภาพโรงเรือนควบคุมอุณหภูมิและสภาพภายนอก ในกุหลาบตัดดอก 5 สายพันธุ์ ได้แก่ พันธุ์ Amelia, Anjlique, Kardinal, Whiky Mac and Rosy Cheeks พบว่ากุหลาบที่ปลูกในโรงเรือนควบคุมอุณหภูมิให้ผลดีกว่าทุกด้านทั้งในด้านความสูงต้น, จำนวนใบ/กิ่ง, พื้นที่ใบ, ปริมาณคลอโรฟิลล์, จำนวนวันที่ใช้ในการออกดอกใหม่สั้นกว่า คุณภาพทั้งในด้านขนาดดอกตูม ดอกบาน ความยาวก้าน ขนาดเส้นผ่านศูนย์กลางกึ่ง น้ำหนักสดและน้ำหนักแห้ง ดีกว่าปลูกในแปลงที่ไม่มีโรงเรือน โดยพันธุ์ที่สามารถผลิตได้ดีที่สุด คือ พันธุ์ Amelia และ Anjlique สำหรับวัสดุปลูก พบว่ามีผลต่อการให้ผลผลิตของกุหลาบในแต่ละพันธุ์เช่นกัน ดังเช่น Fascella and Zizzo (2005) ได้ทำการทดสอบการปลูกกุหลาบ 4 พันธุ์ ได้แก่ Anastasia, Fenice, New Fashion และ Gold stike ในวัสดุปลูกไรต์ดิน 2 แบบ คือ เพอไลต์ และเพอไลต์ผสมขุยมะพร้าว 1:1 พบว่ากุหลาบที่ปลูกในวัสดุปลูกขุยมะพร้าว ที่มีส่วนผสมของขุยมะพร้าวมีความสามารถในการอุ้มน้ำและแลกเปลี่ยนประจุบวก (K, Ca และ Mg) ได้ดีกว่า โดยพันธุ์ต่างๆ จะมีการตอบสนองแตกต่างกันไป เช่น Anastasia ให้ผลผลิตและคุณภาพดีที่สุดในส่วน Fenice ให้ก้านยาว New Fashion มีจำนวนใบ/ก้านมากที่สุด เป็นต้น สำหรับมูลนิธิโครงการหลวง ได้พัฒนาและใช้วัสดุปลูกไรต์ดินสำหรับเป็นขุยมะพร้าวอยู่แล้ว ได้แก่ สูตรขุยมะพร้าว แกลบ และทรายในสัดส่วน 6:3:1 สำหรับการควบคุมโรคและแมลงแบบผสมผสาน (Integrated Pest Management, IPM) Casey *et al.* (2007) ได้รายงาน่วาวิธีนี้ได้ผลดีมากในโรงเรือนการผลิตกุหลาบ เพราะใช้ในการควบคุมโรคและแมลงได้ผลดีกว่าวิธีปกติ โดยใช้สารเคมีป้องกันกำจัดโรคและแมลงน้อยกว่า เพราะเป็นการพ่นสารเคมีเฉพาะจุด ทำให้ปริมาณการใช้ลดลงและเน้นเฉพาะจุดที่ระบาด นอกจากนี้ยังมีประสิทธิภาพในการควบคุมไรศัตรูพืช ด้วยตัวห้ำและตัวเบียนได้ดีปลอดภัยและเป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมด้วย

ซึ่งในที่นี้จะทดสอบพันธุ์ที่มาจากบริษัท Olj Rozen เนื่องจากเป็นบริษัทใหญ่ที่มีบริษัทหุ้นส่วนทางธุรกิจหลายบริษัท อาทิเช่น Preesman (ปัจจุบันเปลี่ยนชื่อเป็น United Selection), GARES, Jan Spek Rozen เป็นต้น และมีสถานี่ทดสอบอยู่ในทวีปเอเชียหลายแห่ง เช่น สาธารณประชาชนจีน อินเดีย เกาหลีใต้ และญี่ปุ่น จึงน่าจะมีพันธุ์ที่สามารถปลูกได้ดีในประเทศไทย และ บริษัท Dummer Orange ซึ่งเป็นการรวมกันของ 3 บริษัท ได้แก่ Lex+, Terra Nigra และ Bartel rose โดยเฉพาะอย่างยิ่ง มีพันธุ์กุหลาบหลายพันธุ์ที่มูลนิธิฯ ปลูกได้ผลดีในหลายพื้นที่ เช่น อินทนนท์ อ่างาง และปางตะ ได้แก่

Dolce vita⁺ และ Avalanche สำหรับการเลือกพันธุ์ในที่นี้ได้ทำการคัดเลือกผ่านฝ่ายตลาดร่วมกับนักวิชาการมูลนิธิโครงการหลวง จึงน่าจะสามารถคัดเลือกพันธุ์ที่ให้ทั้งผลผลิตสูงและมีศักยภาพด้านการตลาดด้วย

2.1 ศักยภาพของพันธุ์

พันธุ์ที่นำเข้ามาศึกษานี้เป็นพันธุ์ที่ใหม่ล่าสุด ที่ยังไม่มีในท้องตลาด ได้ผ่านการคัดเลือกทั้งฝ่ายตลาด นักวิชาการ รวมถึงต้องผ่านการปลูกทดสอบ ผลผลิต คุณภาพ รวมถึงอายุการใช้งาน และประเมินความพึงพอใจของผู้เกี่ยวข้องก่อนที่จะออกสู่ตลาด จึงสร้างความมั่นใจให้กับฝ่ายตลาดได้เป็นอย่างดีว่าจะได้นำกุหลาบพันธุ์ดี แนะนำให้กับลูกค้า โอกาสที่จะทำให้โครงการหลวงเพิ่มความสามารถในการแข่งขันด้านการตลาด มีดังนี้

- 1) เป็นพันธุ์ใหม่ ที่จะทำให้ฝ่ายตลาดสามารถโปรโมตเป็นสินค้าใหม่
- 2) มีคุณลักษณะที่ดีกว่าเดิม บางสายพันธุ์มีดอกขนาดใหญ่กว่าเดิม เช่น พันธุ์ Ice Bear บางพันธุ์มีกลิ่นหอม เช่น All-4-Love เป็นต้น
- 3) มีอายุปักแจกันนานขึ้นกว่าเดิม จากเดิมอายุปักแจกัน 7-10 วัน พันธุ์ใหม่มีอายุยาวนานกว่า 10 วัน ซึ่งจะทำให้อายุปักแจกันของพันธุ์โครงการหลวง สามารถแข่งขันกับพันธุ์จากต่างประเทศได้

2.2 ศักยภาพของพื้นที่

ศักยภาพของพื้นที่ สำหรับสถานีฯ อ่างขางมีการผลิตกุหลาบเป็นอันดับสามของมูลนิธิโครงการหลวง รองจากศูนย์ฯ หุ่นเรา และสถานีฯ อินทนนท์ มีปริมาณการผลิตประมาณ 80,000-120,000 ดอกต่อปี มูลค่าประมาณ 10-15 ล้านบาท มีพื้นที่ในการปลูกกุหลาบ 3.24 ไร่ เกษตรกรจำนวน 14 ราย เป็นแหล่งผลิตที่ลูกค้าของมูลนิธิโครงการหลวงต้องการผลผลิตกุหลาบมากที่สุด เนื่องจากเป็นพื้นที่สูงระดับ 1200-1400 เมตร จากระดับน้ำทะเล มีอากาศหนาวเย็นตลอดทั้งปี ทำให้มีสีส้มและคุณภาพดอกดีกว่าที่อื่น จึงมีปัญหาด้านการจำหน่ายน้อยที่สุด เหมาะสำหรับปลูกทดสอบกุหลาบเพื่อนำเสนอพันธุ์ใหม่สู่ตลาดเป็นอย่างยิ่ง โอกาสที่จะทำให้โครงการหลวงเพิ่มความสามารถในการแข่งขันด้านการตลาด มีดังนี้

- 1) ความเชื่อมั่นของลูกค้าที่มีต่อกุหลาบของอ่างขาง ปกติลูกค้าจะให้ความไว้วางใจต่อกุหลาบของอ่างขางอยู่แล้ว จึงทำให้กุหลาบใหม่ทำตลาดได้ง่ายขึ้น
- 2) การแข่งขันด้านราคากับกุหลาบเคนย่า กุหลาบของเคนย่าที่นำเข้ามาจำหน่ายในประเทศไทย ส่วนใหญ่มีราคาแพงกว่าของมูลนิธิโครงการหลวง มีราคากำละ 600-800 บาท ในขณะที่โครงการหลวง ราคากำละ 350-450 บาท ซึ่งโดยปกติแล้วการปลูกกุหลาบที่อ่างขางจะได้ดอกใหญ่ คุณภาพเทียบเท่าเคนย่าในบางสายพันธุ์ เช่น พันธุ์ Avalanche และหากมีการคัดพันธุ์ที่เหมาะสมย่อมจะทำให้โครงการหลวงมีคุณภาพและราคาแข่งขันได้
- 3) ความสดของดอกกุหลาบที่ปลูกในพื้นที่สถานีฯ อ่างขาง มีการส่งกุหลาบลงจากสถานีฯ ทุกวัน ดังนั้นจึงมีความสดกว่า จึงมีอายุการใช้งานที่นานกว่า ในขณะที่กุหลาบเคนย่าเป็นกุหลาบที่นำเข้ามาในห้วงเย็น

ปัญหาที่พบในงานส่งเสริมกุหลาบของมูลนิธิโครงการหลวง ที่สถานีฯ อ่างขาง มีดังนี้

1. สถานีฯ อ่างขวาง ในปีที่ผ่านมา ขาดแคลนน้ำในฤดูแล้ง โดยเฉพาะบริเวณบ้านนอแล ที่มีการปลูกสตรอเบอร์รี่ในปริมาณมาก ทำให้ปริมาณน้ำต้นทุนไม่เพียงพอ ดังนั้นจำเป็นต้องหาวิธีการ ปลูกกุหลาบที่ประหยัดน้ำและให้ผลผลิตสูงสุด เนื่องจากการผลิตที่สถานีฯ อ่างขวาง จะส่งผลผลิตส่ง ตลาดหลังจากที่ศูนย์ฯ พุ่งเรา หยุดการผลิต (กลาง มี.ค.-กลาง มิ.ย.) ซึ่งถ้าหากกุหลาบขาดช่วง ก็จะมี ผลให้ลูกค้าหันไปซื้อกุหลาบจากแหล่งอื่น และสูญเสียลูกค้าในที่สุด

2. ผลผลิตต่อพื้นที่ต่ำ เนื่องจากปลูกห่างระยะ 20-25 ซม. และทุกต้นไม่ได้ให้ผลผลิต เนื่องจากบางต้นตาย ต้องปลูกซ่อม บางต้นอายุมาก ไม่ค่อยให้ผลผลิต บางต้นอายุน้อย ให้ผลผลิตน้อย และไม่ค่อยได้เกรด ทำให้มีหลายอายุในแปลงเดียวกัน ต้นที่ปลูกซ่อมเป็นคนละสายพันธุ์ หรือการแบ่ง ต้นพันธุ์ที่ให้ผลผลิตสูงคละกับต้นที่ให้ผลผลิตต่ำหรืออ่อนแอแต่ตลาดมีความต้องการ เพื่อความเสมอ ภาคของเกษตรกร ทำให้การจัดการโรคและแมลงยาก

3. วิธีการปลูกที่ใช้เป็นการปลูกลงดินซึ่งจากการทดลองพบว่าให้ผลผลิตต่ำกว่าซึบสเตรท นอกจากนั้นยังเป็นการปลูกซ้ำพื้นที่ ทำให้อาจมีการสะสมโรคทางดิน

4. การเปลี่ยนต้น เดิมใช้ต้นพันธุ์เป็นต้นล่างราก ทุกต้นให้ผลผลิตได้ในเวลาอันสั้น ต้น พันธุ์เหล่านี้มีราคาแพง ต่อมาจึงเปลี่ยนเป็นต้นพันธุ์จากการติดตาที่มาจาก การชำกิ่งป่าในถุง มีผลให้ ระบบรากไม่ดี ซึ่งอาจมีผลต่อผลผลิต และคุณภาพที่ได้ตามมา

5. ผลผลิตและคุณภาพ ขึ้นอยู่กับการดูแลรักษาของเกษตรกร บางครั้งเป็นพ่อแม่มา ดูแล บางครั้งลูกหลานมาดูแล ทำให้การเอาใจใส่ไม่สม่ำเสมอหรือต่อเนื่อง

6. ความรู้สึกเป็นเจ้าของ เนื่องจากโรงเรือนที่เกษตรกรปลูกเป็นพื้นที่ของสถานีฯ อ่างขวาง จัดสรรให้เกษตรกร 1 ครอบครัวๆ ละ 2 โรงเรือน ในขณะที่ในพื้นที่ อินทนนท์และพุ่งเราเป็นพื้นที่ ของเกษตรกรเอง ซึ่งอาจจะมีความเอาใจใส่มากกว่าเพราะรู้สึกว่าเป็นของตนเอง

7. ในฤดูหนาวผลผลิตต่ำ เนื่องจากในช่วงฤดูหนาว พื้นที่สถานีฯ อ่างขวาง จะมีความชื้นในบรรยากาศสูง อากาศหนาวเย็น มีเมฆและหมอกมาก ทำให้กุหลาบได้รับแสงน้อย และเป็น สภาพที่เหมาะสมต่อการเกิดโรคราน้ำค้างและโรคดอกเน่า ซึ่งเป็นโรคที่กุหลาบส่วนใหญ่อ่อนแอ มีผล ทำให้ใบร่วง ดอกมีขนาดเล็ก หรือดอกเน่าไม่สามารถตัดจำหน่ายได้

8. ราคาของผลผลิต มีผลต่อการเอาใจใส่ของเกษตรกร ปัจจุบันพบว่ามีคู่แข่งเพิ่มขึ้น จากเดิมที่เป็นกุหลาบจากพพระ กลายมาเป็นกุหลาบจากจีนที่มีมีความหลากหลายและราคาถูก ปัจจุบัน มีกุหลาบเคนย่า ที่มีคุณภาพดี มีความหลากหลาย และราคาแพงกว่าของโครงการหลวงเล็กน้อย ทำให้ มูลนิธิฯ จำหน่ายได้ยากขึ้น

9. ปลูกได้เกรดต่ำมากกว่าเกรดสูง ดังที่ได้กล่าวมาแล้วว่า ส่วนใหญ่เป็นสายพันธุ์ที่ ปลูกเป็นสายพันธุ์ที่ให้ดอกขนาดกลางมากกว่าดอกขนาดใหญ่ ซึ่งส่งผลทำให้ปริมาณและคุณภาพของ เกรดโดยรวมต่ำ

10. การสร้างทรงพุ่ม โดยวิธีการปักกิ่ง ยังไม่ถูกต้อง ทำให้ได้ผลผลิตต่ำกว่า ต่างประเทศ

11. สถานีฯ อ่างขวางไม่สามารถขยายพื้นที่การผลิตได้เท่าพื้นที่การปลูกอื่น ดังนั้นต้อง เพิ่มผลผลิตต่อพื้นที่ โดยการเลือกให้พันธุ์ที่ให้ผลผลิตสูงต่อพื้นที่ให้มากขึ้น หรือใช้วิธีการที่ปลูกแล้ว ให้ได้คุณภาพดีมากขึ้น

งานวิจัยนี้จะช่วยในการแก้ไขปัญหาในการผลิตที่สถานี ฯ อ่างาง โดยการคัดเลือกกุหลาบสายพันธุ์ใหม่ที่ดีและเป็นที่ต้องการของตลาดให้กับเกษตรกรและมีความเหมาะสมต่อพื้นที่เพื่อใช้ปลูกทดแทนพันธุ์เดิม ที่ผลผลิตต่ำ อ่อนแอต่อโรค และกำลังจะเสื่อมความนิยมในอีกไม่ช้า ตลอดจนเป็นการสาธิตให้เกษตรกรเปลี่ยนวิธีการปลูกจากเดิมที่ให้ผลผลิตต่ำมาเป็นวิธีใหม่ที่ให้ผลผลิตสูงขึ้น

